

Zarządzanie rezerwatem biosfery Górnołużyckiej Krainy Wrzosowisk i Stawów

2016-09-27

W II dekadzie września 2016 r., w miejscowości Wartha koło Budziszyna, odbyło się spotkanie w ramach transgranicznej współpracy w ochronie przyrody pomiędzy Ministerstwem Środowiska i Rolnictwa Saxonii, a Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim. Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim reprezentowali Grzegorz Karcz i Tomasz Schubert, natomiast Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska we Wrocławiu Halina Liberacka-Regionalny Konserwator Przyrody we Wrocławiu, Michał Kwiatkowski, Katarzyna Łapińska i Bogusława Jermaczek.

Tematem spotkania było przedstawienie praktycznych zagadnień zarządzania rezerwatem biosfery Górnołużyckiej Krainy Wrzosowisk i Stawów, w szczególności ochrony ptaków, jednego z kluczowych zasobów bogactwa przyrodniczego tego obszaru. Przedstawiona przez Grzegorza Karcza prezentacja dotyczyła gospodarowania zasobami przyrody i ochrony ptaków na przykładach z terenu województwa lubuskiego. Część referatowa prowadzona była na terenie siedziby zarządu rezerwatu, w nowym centrum turystycznym zwanym Domem Tysiąca Stawów. W budynku centrum, z wykorzystaniem interaktywnej wystawy multimedialnej, na przykładzie gospodarki stawowej przedstawiono nam rezerwaty biosfery, ich zadania oraz współzależność człowieka i przyrody. Rezerwaty biosfery to regiony, w których relację człowiek-przyroda opierają się na zachowaniu różnorodności biologicznej w warunkach, w których mieszkańcy obszaru mają możliwość rozwoju gospodarczego i kulturowego.

Krajobraz rezerwatu Górnołużyckiej Krainy Wrzosowisk i Stawów tworzył się na przestrzeni wieków w wyniku gospodarowania człowiekiem. Osadnicy słowiańscy już w XIII wieku zakładali na tej rozległej, płaskiej krainie pokrytej mokradłami i lasami pierwsze stawy. Rezerwat biosfery położony jest w sercu tego starego krajobrazu kulturowego. Obejmuje łącznie 350 stawów, rozmieszczonych wśród mozaiki lasów wydmych, podmokłych łąk, słabo urodzajnych pól, dolin rzecznych i wrzosowisk. Jezioro, o nazwie Olbasee, nad którym położona jest wieś Wartha, powstało z kolei w miejscu wyrobiska po wydobyciu węgla brunatnego i co ciekawe, w kraterze nieczynnego obecnie wulkanu.

Strefa ścisła, gdzie krajobraz kształtują wyłącznie naturalne procesy przyrodnicze zajmuje zaledwie 3,7 % powierzchni rezerwatu. Pozostałe 2 strefy, pielęgnowania i rozwoju, za cel stawiają korzystanie z zasobów naturalnych regionu, z dbałością o zachowanie wartości i charakteru krajobrazu przyrodniczego oraz wsi, a także odbudowę zasobów przyrodniczych i krajobrazu, zmienionego w wyniku dotychczasowej eksploatacji węgla brunatnego.

Jednym z projektów realizowanych w rezerwacie jest utrzymanie kwiatnych łąk, przez obsiew odpowiednimi mieszankami roślin, gruntów na których nieopłacalna jest produkcja rolna. Rolnicy otrzymują bezpośrednie dopłaty do hektara. Efektem utrzymania uprawy tych gruntów jest wzrost różnorodności owadów i powstanie mozaiki krajobrazów rolniczych. Kolejny projekt, zachowanie powierzchni wrzosowisk, jest kosztowny i trudny w dłuższym utrzymaniu, gdyż te niestabilne i efemeryczne w krajobrazie naszej strefy klimatyczno-roślinnej siedliska, wykształciły się i trwały w wyniku prowadzenia ćwiczeń na obszarze poligonu wojskowego, obecnie nieczynnego i podlegającego szybkiej sukcesji lasu.

Podczas drugiego dnia spotkania odbył się wyjazd terenowy do miejsc realizacji projektów, w tym renaturalizacji fragmentu rzeki Szprewy. Uczestnicy spotkania obserwowali ptaki przebywające na opróżnianych już stawach rybnych.

Zarządzanie rezerwatem biosfery Górnołużyckiej Krainy Wrzosowisk i Stawów

